

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi

2. ULUSLARARASI KÜLTÜR, SANAT VE TOPLUM SEMPOZYUMU
28-30 Eylül 2022, Van / Türkiye

Van Yüzüncü Yıl University
Faculty of Fine Arts

2nd INTERNATIONAL CULTURE, ART AND SOCIETY SYMPOSIUM
2022 28-30 September, Van Türkiye

TAM METİN KİTABI
FULL TEXT BOOK

EDİTÖRLER / EDITORS
Prof. Dr. / Prof. Selma BAŞ
Arş. Gör. / Res. Assist. Kemal TEMİZER
Arş. Gör. / Res. Assist. Hüseyin SOYLU

e-ISBN: 978 - 975 - 7616 - 93-1

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

**Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi**

**2. ULUSLARARASI KÜLTÜR, SANAT VE TOPLUM SEMPOZYUMU
28-30 Eylül 2022, Van / Türkiye**

*Van Yüzüncü Yıl University
Faculty of Fine Arts*

**2nd INTERNATIONAL CULTURE, ART AND SOCIETY SYMPOSIUM
2022 28-30 September, Van Türkiye**

**TAM METİN KİTABI
FULL TEXT BOOK**

**EDİTÖRLER / EDITORS
Prof. Dr. / Prof. Selma BAŞ
Arş. Gör. / Res. Assist. Kemal TEMİZER
Arş. Gör. / Res. Assist. Hüseyin SOYLU**

e-ISBN: 978 - 975 - 7616 - 93-1

SEMPOZYUM BİLGİLERİ / SYMPOSIUM INFORMATION

2. ULUSLARARASI KÜLTÜR, SANAT VE TOPLUM SEMPOZYUMU
2nd INTERNATIONAL CULTURE, ART AND SOCIETY SYMPOSIUM

28-30 Eylül 2022, Van / Türkiye
2022 28-30 September, Van Türkiye

e-ISBN:
978 - 975 - 7616 - 93-1

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ YAYIN NO: 93
VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY PUBLICATION NO: 93

EDİTÖRLER / EDITORS
Prof. Dr. / Prof. Selma BAŞ
Arş. Gör. / Res. Assist. Kemal TEMİZER
Arş. Gör. / Res. Assist. Hüseyin SOYLU

TASARIM / DESIGN
Baranoğlu Ofset Matbaa

ARALIK / DECEMBER 2022
VAN

İLETİŞİM
WEB: <http://gsfsempozyum.yyu.edu.tr>
E-POSTA: gsfakademik@yyu.edu.tr

KURULLAR / BOARDS

DÜZENLEME KURULU / ORGANIZING BOARD

Sempozyum Onursal Başkanı / Honorary President

Prof. Dr. Hamdullah ŞEVLİ

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü / Rector of the Van Yüzüncü Yıl University

Sempozyum Düzenleme Kurulu Başkanı / Symposium Organizing Committee President

Prof. Dr. Selma BAŞ

Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı / Dean of the Faculty of Fine Arts

Düzenleme Kurulu Üyeleri / Organizing Board Members

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Arzu ERTAYLAN

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Barış MUTLU

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Birgül ALICI

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Funda ÖZŞENER

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Gökçen ŞAHMARAN CAN

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Halit YABALAK

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Nazan OSKAY

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Nergiz KARADAŞ

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Nurtaç ÇAKAR

Doç. Dr. / Assoc. Prof. Rahşan F. AKGÜL

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Afif ATAMAN

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Akıl Fikret TOSUN

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Atilla Emre KESKİN

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Filiz KESKİN

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Mehmet GÖKTEPE

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Mehmet Sabri ŞENOL

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Melahat ÇEVİK

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Neslihan Şeref AKPINAR

Dr. Öğr. Üyesi /Asst. Prof. Turan YİĞİN

Sekreteryaya / Secretariat

Arş. Gör. Dr. / Res. Assist. Dr. Aytekin ÇELİK

Arş. Gör. / Res. Assist. Ezgi YILDIZ

Arş. Gör. / Res. Assist. Hüseyin SOYLU

Arş. Gör. / Res. Assist. Kadir Gökhan TENGİZ

Arş. Gör. / Res. Assist. Kemal TEMİZER

Arş. Gör. / Res. Assist. Mehmet Erkan TURAN

Arş. Gör. / Res. Assist. Nihal Başak UZUN

Öğr. Gör. Dr. / Lec. Dr. Songül ÇAKMAK

Öğr. Gör. Oğuz / Lec. ÇALIŞKAN

Dr. Pınar ALÇİÇEK

Yasin KARAMAN

Davetli Konuşmacılar / Invited Speakers

Prof. Dr. Oğuz ADANIR Akademisyen -Yazar / Academician - Author

Prof. Dr. Besim F. DELLALOĞLU Akademisyen - Yazar / Academician - Author

Bilim/Sanat Kurulu / Science & Art Board

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Prof. Dr. Abide DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Adnan TÖNEL	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Alaattin KARACA	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU	Trakya Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ	Dicle Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Andrew BURTON	Fine Art At Newcastle University	İNGİLTERE
Prof. Dr. Arda ARIKAN	Akdeniz Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Arif AZİZ	Azerbaijan State Fine Arts University	AZERBAYCAN
Prof. Dr. Arzu ATIL	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Aslı YAPAR GÖNENÇ	İstanbul Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Ata Yakup KAPTAN	Samsun Ondokuz Mayıs Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Aydan ÖZSOY	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Ayşe Sibel KEDİK	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Bahodir KARIMOV	Ali Şir Nevai Taşkent Devlet Özbek Dili ve Edebiyatı Üniversitesi	ÖZBEKİSTAN
Prof. Dr. Bekir KOÇLAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Bülent Cercis TANRITANIR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Bengül GÜNGÖRMEZ AKOSMAN	Bursa Uludağ Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Camgırbek BÖKÖŞOV	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	KIRGIZİSTAN
Prof. Dr. Candan DIZDAR TERWIEL	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Cıldız URMANBETOVA	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	KIRGIZİSTAN
Prof. Dr. Emre FEYZOĞLU	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Erol YILDIR	Kastamonu Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Evren KARAYEL GÖKKAYA	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Ewa SIEMIENIEC-GOLAS	Jagiellon Üniversitesi	POLONYA
Prof. Dr. Grazyna ZAJAC	Jagiellon Üniversitesi	POLONYA

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Prof. Dr. F. Gülay MİRZAOĞLU	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Faruk ALAEDDİNOĞLU	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Fuat AKDENİZLİ	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Fuat TANHAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Gülsen BAŞ TERZİOĞLU	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Gülveli KAYA	Yeditepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Güven BÜYÜKBAKKAL	İstanbul Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Henryk JANKOWSKI	Adam Mickiewicz Üniversitesi	POLONYA
Prof. Dr. Hüseyin KÖSE	Atatürk Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Hüseyin YÜKRÜK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. İdil AKBOSTANCI	Marmara Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. İlker AYDIN	Ordu Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. İsmail ATEŞ	Şırnak Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Jan TYSZKIEWICZ	Varşova Üniversitesi	POLONYA
Prof. Dr. Kadriye Didem ATIŞ	Sakarya Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Kanipaş MADİBAYEVA	Al Farabi Kazak Milli Üniversitesi	KAZAKİSTAN
Prof. Dr. Kutlu Sevinç KAYIHAN	Gebe Teknik Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. M. Biret TAVMAN	Marmara Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Mg Karina MADDONNİ	Universidad Nacional de las Artes	ARJANTİN
Prof. Dr. Mehmet AYGÜN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Mehmet KAVUKÇU	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Mehmet KOŞTUMOĞLU	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Mehmet Şirin ÇIKAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Mehmet TAKKAÇ	Atatürk Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Melihat TÜZÜN	Trakya Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Meryem BULUT	Ankara Üniversitesi	TÜRKİYE

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Prof. Dr. Metin TOPRAK	Kocaeli Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Murat KAYRI	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. N. Rengin OYMAN	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Nehat BEĞİRİ	Tetova University	MAKEDONYA
Prof. Dr. Nesrin KARACA	Bursa Uludağ Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Nesrin ÖNLÜ	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Nurullah ULUTAŞ	Bitlis Eren Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Osman ÜRPER	Marmara Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU	Varşova Üniversitesi	POLONYA
Prof. Dr. Rafet ÇAVUŞOĞLU	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Reşat Levent AYSEVER	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. S. Dilek YALÇIN ÇELİK	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Sedat BENEK	Harran Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Sefa ÇELİKSAP	İstanbul Aydın Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Selma BAŞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Serap YÜKRÜK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Sezer CİHANER KESER	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Suat GEZGİN	İstanbul Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Süreyya TEMEL	Kocaeli Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Şaban SAĞLIK	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Tadeusz MAJDA	Varşova Üniversitesi	POLONYA
Prof. Dr. Vesile Rüya EHTİYAR	Akdeniz Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Yakup ÇELİK	Yıldız Teknik Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Yosi ANAYA	Instituto de Artes Plasticas	MEKSİKA
Prof. Dr. Yüksel ŞAHİN	Anadolu Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Zeki DUMAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Zeki TAŞTAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Prof. Dr. Zihni MEREY	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Prof. Dr. Zuhâl ÖZEL SAĞLAMTİMUR	Ege Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Abdullah OĞRAK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Ahmet BEYHAN ÖZDEMİR	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Alican METİN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Ali Osman ABDURREZZAK	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Arzu ERTAYLAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Aslı ERCİYEŞ TOSUN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Ayşegül TÜRK	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Barış MUTLU	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Birgül ALICI	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Burcu BÖCEKLER	Yıldız Teknik Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Bülent AKIN	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Elif AKSOY	Fırat Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Emine GÜZEL	İnönü Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Eren RIZVANOĞLU	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Erman GÖREN	İstanbul Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Esra İlkaY İŞLER	Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Fethi DEMİR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Funda ÖZŞENER	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Gökçen ŞAHMARAN CAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Gülşen TORUSDAĞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. H. Serdar MUTLU	İnönü Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Hacer ARSLAN KALAY	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Hakan HEMŞİNLİ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Haktan SEVİNÇ	Iğdır Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Halil ERZEN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Doc. Dr. Halit YABALAK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Hanife Neris YÜKSEL	Akdeniz Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Hüseyin ÖZÇELİK	Hacettepe Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Karim MİRZAEI	Tebriz Islamic Art University	İRAN
Doç. Dr. Marzanna POMORSKA	Jagiellon Üniversitesi	POLONYA
Doç. Dr. Memduha Candan GÜNGÖR	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Mehmet Bakır ŞENGÜL	Bitlis Eren Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Mehmet GÜNEŞ	Marmara Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Mehmet Nuri ÇINARCI	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doc. Dr. Melis CİN	Lancaster University	İNGİLTERE
Doç. Dr. Murat AYTAÇ	Selçuk Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Murat ÖZTÜRK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Müzeyyen Sevtap AYTUĞ	Uşak Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Nazan OSKAY	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Nergiz KARADAŞ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Nihat Sezer SABAHAT	Ordu Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Nurtaç ÇAKAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Ödül İŞİTMAN	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Ömer OBUZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Özlem NEMUTLU	Manisa Celal Bayar Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Rahşan Fatma AKGÜL	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Recep DEMİR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Selçuk ULUTAŞ	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Sevcan YILDIZ	Akdeniz Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Soner İŞİMTEKİN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Şahabettin ÖZTÜRK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Şebnem SOYGÜDER BATURLAR	Ege Üniversitesi	TÜRKİYE

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Doç. Dr. Ulaş BİNGÖL	Constantine Emir Abdelkader Üniversitesi	CEZAYİR
Doç. Dr. Ülhak Çimen	Atatürk Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Ülkü Sevim ŞEN	Atatürk Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Yavuz ŞEN	Atatürk Üniversitesi	TÜRKİYE
Doç. Dr. Yılmaz AKDEMİR	Siirt Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Afif ATAMAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Akıl Fikret TOSUN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Atilla Emre KESKİN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Ayla BAŞ	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe DUVARCI	Başkent Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe ERTUŞ	Hakkari Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Ayşegül Bekmez	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Caner YEDİKARDEŞ	Atatürk Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Derya BARAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Elvan Elif ÖZDEMİR	Mersin Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Filiz KESKİN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Gökçen ERGÜR	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Güler YILMAZ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Kishimjan ESHENKULOVA	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	KIRGIZİSTAN
Dr. Öğr. Üyesi Levent KIYLIOĞLU	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi M. Arif ERZEN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi M. Şahin YAVUZER	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Fuat LEVENDOĞLU	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GÖKTEPE	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Melahat ÇEVİK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Mert ATALAR	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Nadir BUÇAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE

Adı Soyadı / Name and Surname	Kurum / Institution	Ülke / Country
Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Şeref AKPINAR	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Nur OKUTAN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Nükhet ELTUT KALENDER	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Osman AYTEKİN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Ozan OTAN	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Sabri ŞENOL	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Sait EBİNÇ	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Savaş Onur ŞEN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Serhat KOCA	Anadolu Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKAR	Mersin Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Turan YİĞİN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Sevim SALMAN	Dokuz Eylül Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar SUBAŞI DİREK	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üyesi Yılmaz ÖZDİL	Mardin Artuklu Üniversitesi	TÜRKİYE
Öğr. Gör. Dr. Abdıraşit BABATAEV	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	KIRGIZİSTAN
Öğr. Gör. Dr. Emine KISIKLI	Başkent Üniversitesi	TÜRKİYE
Dr. Ahmet UĞUR	Université d'Alger	CEZAYİR
Dr. Hana SAKUMA	Kobe Design University	JAPONYA
Dr. Gülzada STANALİYEVA	Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi	KIRGIZİSTAN
Reader Katie Cuddon	Fine Art at Newcastle University	İNGİLTERE

İÇİNDEKİLER / Contents

YÜZEY SANATLARI / Surface Arts

Türk Resim Tarihinde Chiaroscuro
Chiaroscuro in Turkish Painting History
Atalay Mansuroğlu

» 19

Osmanlı Dönemi Türk Resim Sanatına Damgasını Vuran
Minyatür Sanatının Günümüz Türk Sanatına Etkileri
*The Effects of Miniature Art, Which Left Its Mark on the Turkish
Painting Art of the Ottoman Period, on Contemporary Turkish Art*
Gökçen Şahmaran Can

» 33

El Cezeri'nin "Filli Su Saati" Adlı Eserinin Plastik Değerlendirmesi
Plastic Evaluation of Al Jazar's "Elephant Water Clock"
Mehmet Erkan Turan

» 47

Sembol ve Anlam Yaratma Üzerine Bir Yöntem: Aşk ve Sevgi Sembolleri
Symbol and a Method on Creating Meaning: Love and Love Symbols
Mehmet Ali Müstecaplıoğlu

» 59

Temassızlık Tasarımı: Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Modeli Sonuçları
Non-Contact Design: Pandemic Period Distance Education Model Results
Mehmet Ali Müstecaplıoğlu

» 70

Toplumsal Farkındalık Bağlamında Nakış Sanatı
The Art of Embroidery in the Context of Social Awareness
Zübeyde Tapan Aydın

» 79

Nakış Sanatı Uygulamaları ile Nesnelerin Yeniden Yorumlanması
Reinterpretation of Objects with Embroidery Art Applications
Mehtap Erdoğan

» 92

Arada Bir Mekân Olarak Duman,
Akademik Bir Bakış Açısıyla Sanat Yaratmada Alternatifler
*Smoke as an in-Between Space,
Alternatives in the Creation of Art within an Academic Perspective*
Yosi Anaya
Sergio Domínguez Aguilar
Xavier Cózar Angulo
Darío Meléndez Manzano

» 102

HACİM SANATLARI / *Volume Arts*

David Smith'in *The Letter* Heykeli Üzerine
On David Smith's Sculpture, The Letter
Derya Baran

» 120

Evrensel Değerde Bir Cumhuriyet Sanatçısı Hakkı Atamulu Üzerine Bir İnceleme
A Republican Artist of Universal Value: A Study on Hakkı Atamulu
Taner Çamsarı
Özcan Özkarakoç

» 135

Endüstriyel Seramik Ürün Tasarımı Eğitimi Uygulamaları
Industrial Ceramic Product Design Education Practices
M. Doğan Özgündoğdu
Soner Pilge
Şule Altay
Adile Feyza Özgündoğdu

» 146

Kavramsal Sanatta Camın Metaforik Olarak Sanat Nesnesine Dönüşümü
The Transformation of Glass as a Metaphorical Object in Conceptual Art
Ayşe Şule Eryılmaz Aksakal

» 159

MEKÂN SANATLARI / *Space Arts*

Temel Tasarım Olgusunun Modern İç Mekân Yüzey Tasarımlarıyla Etkileşimi
Interaction of Basic Design Phenomenon with Modern Interior Surface Designs
Yavuz Irmak
Sinem Ekinci

» 169

İnsan Mekân Etkileşiminde Kültürel Bir Değer Olarak Aidiyet
Belonging as a Cultural Value in Human-Space Interactions
Fehime Yeşim Gürani

» 180

Edebiyat ve Mekân Arakesitinde Bir Bellek Okuması:
Nazan Bekiroğlu'nun *Nar Ağacı* Romanı Üzerine Bir İnceleme
A Memory Reading in the Interface of Literature and Space:
An Examination on Nazan Bekiroğlu's Nar Ağacı Novel
Güler Karabekir

» 196

Cumhuriyet Dönemi Şiirlerinde Geleneksel Sokak
Betiminin Söylem Analizi Üzerinden İncelenmesi
Examination of Traditional Street Description in the
Poems of the Republican Period through Discourse Analysis
Mehmet Semih Özkan
Müge Develier
Ayşe Sağsöz

» 210

Marksist Bakış Açısıyla Jale Sancar'ın
"Sevda ile Alişan" Adlı Öyküsünde Yabancılaşma
Alienation in Jale Sancar's Story "Sevda ile Alişan"
From a Marxist Perspective
Ayşe Ertuş

» 225

Emre Karadağ'ın *Leyla'ya Mektuplar* Adlı Romanında Üstkurmaca
Metafiction in Emre Karadağ's Novel Leyla'ya Mektuplar
Yasin Karaman

» 232

Düzene Muhalif, Kaosa Meyilli Kişiler: Ferit Edgü'nün *Kaçınlar'ı*
Anti-Ordinance, Chaos-Inclined Persons: The Fugitives by Ferit Edgu
Mustafa Okçul

» 244

Ferit Edgü'nün "Öndeyiş" Adlı Öyküsünde Anlatıcı-Karakterin Psikodinamiği
Psychodynamics of the Narrator-Character in the Story of Ferit Edgü's "Öndeyiş"
Hüseyin Soylu

» 260

Feride Çiçekoğlu'nun "Sizin Hiç Babanız Öldü mü" Adlı Öykü Kitabında
12 Eylül Darbesi'nin Bireysel ve Toplumsal Yansımaları
Individual and Social Reflections of the September 12 Coup in
Feride Çiçekoğlu's Story Bood Called "Has Your Father Ever That"
Gürkan İltter

» 267

Bir Tereddüdün Romanı'nda Sığınak Olarak Bohem
Bohemian as Refuge in the Novel of a Hesitation
Pınar Alçıçek

» 279

Gelenekle İlişkisi Bağlamında Ebubekir Eroğlu'nun Şiiri
Ebubekir Eroğlu's Poetry in the Context of Its Relationship with Tradition
Kemal Temizer

» 295

III. Selim'in Şarkılarının İçerik Bakımından İncelenmesi
Analysis of the Songs Selim III in Terms of Content
Sefer Bor
Fırat Baki

» 309

Gelibolulu Mustafa Âli Divanında Yer Alan Bazı
Gazellerin Sosyal Hayat Unsurlarına Göre İncelenmesi
An Investigation of Some Gazells in the Divan of
Mustafa Ali of Gelibolulu According to Social Life Elements
Gökhan Meydan

» 322

Rus Atasözlerinde Semaver
Samovar in Russian Proverbs
Nükhet Eltut Kalender

» 336

Yaratıcı Dramanın Rus Dili Eğitiminin Merkezine Alınmasının Önemi Üzerine
On the Importance of Putting Creative Drama at the Center of Russian Language Education
Filiz Karakale

» 348

SES SANATLARI / *Vocal Arts*

Müzikte İlerleme, Gelişme ve Evrim Kanonlarına Kültürel Görecelikten Bir Bakış
A Look into the Progression, Development and Evolution Canons in Music from the Point of View of Cultural Relativism
Begüm Fulya Adızel

» 358

Senkretik Bir İnanç Olarak Rastafaryanizmin Reggae Scene Oluşumuna Etkisi
The Effect of Rastafarianism as a Syncretic Belief on Reggae Scene Formation
Berat Hasırcı

» 369

DRAMATİK SANATLAR / *Dramatic Arts*

Melodram ve Meçhul Kadın Melodramı Olarak "Siyah Gelinlik" Filmi
As Melodrama and Unknown Woman Melodrama "Siyah Gelinlik"
Arzu Karacaoğlu

» 380

TASARIM SANATLARI / *Design Arts*

Tekstilde Sanat ve Zanaat İlişmesine Genel Bir Bakış
An Overview of the Relationship Between Art and Craft in Textiles
Mustafa Gürgüler

» 389

Güncel Sanat Uygulamalarında Tekstil Malzeme ve Tekniklerinin Karşıt Materyallerle Kullanımı
The Use of Textile Material and Techniques Through Contrast Materials in Current Art Practices
Nazan Oskay

» 400

"İzler" Tekstil Sanat Eserinin Doku ve Form Bağlamında İncelenmesi
Examination of "Traces" Textile Art Work in the Context of Texture and Form
Sema Hatun Türker

» 414

Keçeleştirme İşleminde Yerel Tekniklerin Anlatımı ve Yöntemin İfade edilmesi Üzerine Bir Değerlendirme
An Evaluation on the Expression of Local Techniques and Expression of the Method in the Felting Process
Mine Beşen Yalçın
Günay Atalayer

» 422

Bolu İlinde Kullanılan Geleneksel Kadın Başlıklarının Göstergebilimsel Açıdan İncelenmesi
Semiotic Analysis of Traditional Women's Headdresses Used in Bolu Province

Canan Yazıcı
Irmak Bayburtlu

» 430

Tekstil Sanatında Gelenekten Esinlenmede Anlam
Aktarıcı Öge Olarak Dantel ve Plastik İfade Olanakları
*Lace and Plastic Expression Opportunities as a Meaning-Transferring
Element in Textile Art Inspired from Tradition*

Vildan Tok Dereci

» 443

"Tarihi Bir Bezin Yeniden Üretimi İçin Bir Yaratma Süreci Deneyimi" Tarihi Bir Sözcüğü Görünür
Kılmak/Tarihi Bir Bezi Yapılandırmak/Tarihsel Bir Kumaşta-Tip Geliştirme İçin Yöntem Önermek
*"Experience of a Creation Process for the Reproduction of a Historical Cloth" Making a Historical Word
Visible/Constructing a Historical Cloth/Suggesting Methods for Developing-Type on a Historical Cloth*

Günay Atalayer

Işıl Eraslan

Feriha Işıldar Hekim

Büşra Balota

Melis Vardar

Şafak Akalın

» 455

Çiriş Otu (*Asphodelus Aestivus L.*) Bitkisinden Ekstakte Edilen Doğal Boya ile
Boyanmış Pamuk, Yün ve İpek Materyalin Renk ve Haslık Özelliklerinin Araştırılması
*Investigation of Color and Fastness Properties of Cotton, Wool and Silk Materials
Dyed with Natural Dye Extracted from Ciris (Asphodelus Aestivus L.) Plant*

Nigar Merdan

» 468

Kültürel Miras Kavramından Esinlenen Türk Tasarımcılar
Turkish Designers Who Inspired by the Cultural Heritage Concept

Kenan Saatçioğlu

Nuray Er Bıyıklı

» 481

SOSYAL BİLİMLER / Social Sciences

Paul Ricoeur'ün Sanat Anlayışı İzleğinde Marcel Proust'un
Eserlerine Dair Genel Bir Değerlendirme
*A General Evaluation of the Works of Marcel Proust in the
Theme of Paul Ricoeur's Understanding of Art*

Hasan Bayam

» 489

Taşra- Merkez Diyalektiğinde Sanat Ortamı
Art Medium in the Country - Center Dialectic

Uğurcan Kaçmaz

» 502

Hatay Yöresi Herise/Keşkeğin Ortaya Çıkış Hikâyeleri ve
Toplumsal İşlevleri Üzerine Bir İnceleme
*An Investigation on the Emerging Stories and Social Functions of
Herise/Keshkek in Hatay Region*
Fatma Gülay Mirzaoğlu
Ali Bezzin

» 512

Assur İmparatorluğu'nda Güç ve Propagandanın Sanata Yansıması
The Reflection of Power and Propaganda on Art in the Assyrian Empire
Ayla Baş

» 519

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
**2. ULUSLARARASI
KÜLTÜR, SANAT
VE TOPLUM
SEMPOZYUMU**
28-30 Eylül 2022
Van / Türkiye

Van Yüzüncü Yıl University
Faculty of Fine Arts
**2nd INTERNATIONAL
SYMPOSIUM ON
CULTURE, ART
AND SOCIETY**
2022 28-30 September
Van / Türkiye

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ

E-Posta

gsfsakademik@yyu.edu.tr

Web Sitesi

gsfsempozyum.yyu.edu.tr

Cumhuriyet Dönemi Şiirlerinde Geleneksel Sokak Betiminin Söylem Analizi Üzerinden İncelenmesi

Examination of Traditional Street Description in the Poems of the Republican Period through Discourse Analysis

¹Mehmet Semih ÖZKAN

Dr. Öğr. Üyesi, Antalya Bilim
Üniversitesi

²Müge DEVELİER

Arş. Gör., Antalya Bilim
Üniversitesi

³Ayşe SAĞSÖZ

Prof. Dr., Antalya Bilim
Üniversitesi

Özet

Bu çalışmanın amacı, kültürün ve toplumsal yaşamın birbir yansıdığı, mekân ve sosyal yaşantı arasındaki karşılıklı ilişkiyi gösteren Geleneksel geleneksel sokakların Cumhuriyet Döneminde yazılan şiirlerdeki betimlemeler üzerinden analizini yapmaktır. Kentin iletişim ve etkileşim alanlarını oluşturan sokaklar, sadece fiziksel bir mekân olarak değil, bileşenleri ve özellikleri ile kullanıcılarına farklı anlamlar da ileten mekânlardır. Sokaklar, başka mekânlara uzantı ya da iletişim sağlayan geçiş mekanmekânları olmanın ötesinde yapıardan sokağa taşan ilişkileri kuran, bazen bir bahçenin uzantısı, bazen ortak alanları ile kullanıcılarına işlevsel açıdan katkı sağlayan ve kullanıcılarının iletişim alanları olabilen önemli mekân bileşenleridir. Bu nedenle, çalışmada özellikle sokak temasının daha net görüldüğü Cumhuriyet Dönemi şiirleri ele alınarak, şiirlerdeki sokak betimlemeleri nitelendirilerek incelenmektedir. Çalışmada şiirlerde bahsedilen sokak hayatını, sokağı oluşturan kentsel mekân bileşenlerini, peyzaj unsurlarını belleğinde toplayıp nesnel ve simgesel bir şekilde şiirlere mekânsallaştırılarak aktarılan sokaklara ait kavramsal betimlemeler sorgulanmaktadır. Değerlendirmeler nitel araştırma yöntemlerinden söylem analiziyle yapılarak, nitelenen mekânlar üzerinden Geleneksel geleneksel Sokak sokak betimlemeleri incelenmektedir. Çalışma dört bölüme ayrılmıştır: birinci bölümde; konu ile ilgili literatür taraması ve çalışma hakkında bilgiler, ikinci bölümde; Materyal ve Yöntem başlığı altında ele alınan şiirler ve şiirlerin analiz yöntemi, üçüncü bölümde; Bulgular ve Tartışma başlığı altında şiirlerin analizinden elde edilen betimlemeler üzerinden dönemin mekân değerlendirmeleri yer almaktadır. Dördüncü bölümde çalışmaya dair sonuç ve öneriler bulunmaktadır. Çalışma, şiirlerle betimlenen mekanmekânların okuyucuyla kurdukları ilişkileri, iletilmek istenen mesajları ve anlamları çözümlenmek için önemli bir referans olabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet Dönemi, Şiir, Söylem Analizi, Geleneksel Sokak.

Abstract

The aim of study is analyzing traditional streets which reflect cultural aspects, show the mutual relationship between space and social life, through the descriptions in Republican Period poems. The streets, which form the communication and interaction areas of city and provide transportation, are not just physical space. They are spaces that contain different meanings with features and convey meanings to users. Streets are beyond transitional spaces that provide extension or communication to other spaces. They are important space components that establish relations overflowing from buildings to the street, sometimes the extension of a garden, preparing surprising spaces, contributing user functionally with common areas, and being communication areas of users. Thus, in the study, especially Republican Period poems, when the street theme and concept are clearer, the street descriptions in the poems are examined through qualifications. In the study, the conceptual descriptions of the streets, which are transferred to the poems in an objective and symbolic way by collecting the street life, urban space components and landscape elements that constitute the street, are questioned. Traditional Street descriptions are examined through qualified spaces with discourse analysis of qualitative research methods. The study consists of four parts. The first part includes literature review. The poems and their analysis are discussed in Material and Method part to reach the results. There are spatial evaluations of the period through descriptions obtained from the analysis in Findings and Discussion. Finally, there are conclusions and suggestions. The study will be an important reference to analyze the messages and meanings that are intended to be conveyed by the relationships between the spaces described in poems and the reader.

Keywords: Republic Period, Poem, Discourse Analysis, Traditional Street.

1. Giriş

İnsanoğlu bulunduğu çevreyi sosyal, kültürel ve edebi anlamda mekânsallaştırdığı gibi mekân da insanı birçok açıdan etkilemiştir. İnsan, deneyimlerini gelecek nesillere aktarma çabası içindeyken, aktarımlarını evrensel ölçekte olan temel güzel sanat dallarından mimarlık ve edebiyat ile gerçekleştirmeyi başarmıştır (Sazyek, 2013, 1128).Bireyin yaşamında ayrılmaz bir parça denilebilecek duruma sahip olan sanat, insanın günlük hayatın farklı ölçeklerinde karşılaştığı her yerde mevcuttur (Mercin ve Alakuş, 2007, 15). Toplumda iz bırakabilmek, insanların birbirlerini anlamaları için iletişim kurabilmek ve insanın belirli anlarını hayal veya imge ile sembolleştirebilmek sanat ile gerçekleşmektedir. Böylece birey yaşamda karşılaştığı şeylerle bir anlam ilişkisi kurup bunu kendisiyle özdeşleştirerek sanat aracılığıyla ifade edebilmektedir. Bu nedenle sanatçılar bir yapıda, sokakta, kentte ve doğada buldukları değerleri hafızalarında tutup, kendi duygusal süzgeçlerinden geçirerek şiir, roman vb. sanatsal araçlarla topluma iletirler ve böylece topluma derin bir bağ kurarlar. Tarih boyunca hep etkileşim içinde olan mimarlık ve edebiyat ilişkisinde, mekânsal incelemeler açısından her ne kadar roman ve hikâye öncelikli olarak ele alınsa da şiir ve mimarlık etkileşim içine girdiği zaman mekân yaşanan bir yer ötesine geçmektedir (Aydın ve Ultav, 2021, 112). Doğa ve insanı ve dolayısıyla da fizik çevreleri konu edinen şiirlerde ele alınan mekânlar, şairlerin anılarını ve deneyimlerini de içerdikleri için bu mekânlarda deneyimledikleri duygu ve yaşantılarını, simgesel ve nesnel kaynaklarla kendi dünyalarından okuyucuya aktarırlar (Sazyek, 2013, 1131; Narlı, 2014).Bir edebi tür olarak şiir, şairin çevresinde gördüklerini en kısa ve öz şekilde tasvir edebilme özelliği açısından önemli bir referanstır. Bu tasvir biçimi sayesinde okuyucular, şiirlerde geçen bir kentin, sokağın, evin, odanın ya da bahçenin atmosferini mekân ve insan izleriyle beraber hafızalarında canlandırabilmektedir. Bu nedenle, şiirlerde aidiyet duygusu yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Hissedilen duyguların ve düşüncelerin var olabilmesi için şiir bir okuyucuya ihtiyaç duyarken, mimarlık ise bu aktarımları kullanıcılar sayesinde yapmaktadır (Bektaş, 2019). Edebiyat ve mimarlık arasında yadsınamaz bir gerçek olan mekânlardaki insan izleri ile insan üzerindeki mekân izleri(Aydın ve Ultav, 2021: 114), her zaman birbirinin okunabilirliğine katkı sağlayacak bir etkileşim biçimi ortaya koyar.

Kullanıcıların kültürel birikimlerini paylaştığı, birbirlerinden öğrendiği, toplu yaşama içgüdülerini ya da sosyal eğilimlerini ortaya koyduğu bir yaşam biçimi ve mekânı olan kentsel mekânlar, bir kentin bütünleşme aracıdır. Tarih boyunca değişime uğrayan kentlerin tanımlanması kapsamında kullanıcıların; kültürel kimlikleri, insanların birbirleriyle olan etkileşimleri ve kişisel gelişimleri sonucunda kentli olma deneyimlerini edinmesi de kentsel mekânlarda gerçekleşmektedir. Buradan hareketle, kentin fiziksel yapısını oluşturan faktörler, o kentte yaşayan insanların ekonomik, sosyal ve kültürel özellikleri ve birbirleriyle olan etkileşimleri tanımlanabilir (İnceoğlu ve Aytuğ, 2009, 131; Gül ve Küçük, 2001, 28). Bu nedenle, çeşitli katmanlar ve bileşenler içerisinde ele alınan kentsel mekân, kent yaşamının ortaya konduğu yerler olarak kent imgesinin de oluşumunda etkiye sahip olan geleneksel kent dokusu, kentsel mekânlardan olan sokağa kimlik kazandıran bir etmenddir (Özgen vd., 2015,614). Fakat, sürekli değişime uğrayan kentler ve kentsel mekânlar, günümüzde hızla artan nüfus ve beraberinde gelen yoğun yapılaşma, sosyo-kültürel vb. değişiklikler yüzünden giderek artan sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu olumsuz büyüme ve gelişmeler, kentlerin karakterlerini kazanma konusunda önemli rol oynayan geleneksel çevreleri de doğrudan etkilemektedir (Sağsöz ve Özgen, 2005, 841).

Kentin ortak yaşanabilecek, devinen mekânları olarak tanımlanabilen sokaklar, bireylerin birbirleriyle sosyal iletişimde oldukları, birbirlerini etkiledikleri ve kendilerini ifade

edebilme olanağını buldukları mekânlardır (Özgen vd., 2015, 617). Aynı zamanda yerleşim alanları üzerindeki yapılar (sivil, dini, ticari, askeri yapılar vb.) arasında ilişkiyi de kurmaktadır (Parlak, 2012, 116). Doğan Hasol'un mimarlık sözlüğünde sokak; "Yapılar arasındaki yol." şeklinde tanımlanmıştır (Hasol, 1979: 461). Kısaca dar kent içi yolu olarak tanımlanan sokak, organik, daralıp genişleyen, bazı yerlerde meydancıklar oluşturan geleneksel sokaklarda farklı yükseklikteki evlerin konumundaki hareketliliğin etkisiyle farklı yüzeyler oluşturmaktadır (Levi, 1999, 197; aktaran Sağsöz ve Özgen, 2005, 846). Bu da kentlerdeki insan ve doğal çevre arasındaki ilişkiyi kurmaktadır. Geleneksel sokakların biçimlenmesinde etkili olan diğer bir faktör ise sosyal ve kültürel yaşamın sokağa yansımalarıdır. Mahremiyet anlayışından dolayı konutların bahçe ve avlularının yüksek duvarlarla çevrilmesi, komşuya bakan duvarın ve zemin katlarınsağır tutulması, sokak yapısına uyum sağlayan konutların üst katlarında oluşturulan çıkmalar, sosyal etkileşimin ve paylaşımın sağlandığı meydanların oluşturulması ve bu alanlarda bulunan elemanlara (sebil, çeşme, ağaç vb.) ağırlık verilmesi sosyo-kültürel yaşamın yansımalarına örnek olabilir. Bu nedenle, geleneksel sokaklar her ne kadar karakteristik açıdan ortak özellikler taşısa da aslında birbirinden farklıdır (Sağsöz ve Özgen, 2005, 847). Kişinin duygusal durumunun sokak seçimini belirlemesi, zaman seçimi, mekândaki hareketliliğin yönü ve doğrultusu gibi birçok faktöre bağlı olan sokaklar, insanların algılamasını etkileyip şekillendirmektedir (Çevik, 1991).

Bu bilgiler ışığında geleneksel sokak betimlemelerini oluşturan veya içeren sokak kavramları, yalnızca fiziksel mekânları içermemektedir; aynı zamanda insan yaşantısının, insan ilişkilerinin ve yaşam biçimlerinin değişimini de göstermektedir.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmada ele alınan örnekler, mimarlık ve edebiyat ilişkisi şairlerin içinde buldukları çevrenin kültürünü, yaşam biçimini ve insan ilişkilerini anlatan Cumhuriyet Dönemine ait şiirlerdir. Toplumsal yaşantının ve kültürün birebir yansıtıldığı, mekân ve insan arasındaki ilişkinin en iyi temsil edildiği geleneksel sokaklar, Cumhuriyet Döneminde yazılan şiirlerde yer alan "sokak kavramının nitelenmesi" üzerinden analiz edilmektedir. Çünkü geleneksel sokaklar sadece toplumsal yaşamın her anına tanıklık eden ve günlük hayatın farklı ihtiyaçlarına cevap veren mekânlar olmayıp, duyguların, düşüncelerin ve olayların günümüze yansımaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda Cumhuriyet Dönemi şiirlerinde dönemin mimarlığının yeri sokak ölçeğine indirgenerek incelenmektedir. Böylece, sokakla ilgili sokağı niteleyen kavramlar seçilen şiirlerde taranıp sokağı oluşturan kavramlar ve birey üzerinde kurduğu ilişki söylem analizi yöntemiyle ortaya konmaktadır. Nitel araştırma yöntemiyle belirlenen örneklem, toplanan veriler ve analiz yöntemlerinden olan sözel yaklaşım, sözel ifadeler aracılığıyla mimarlığı tanıyıp anlamsal analizleri ortaya koyarak bu çalışmada kullanılan verilerin sınırını oluşturmuştur. Çalışmada sokak temasını ve sokak yaşantısını betimlemede öne çıkaran şairlerin, sokağı oluşturan ve sokağın içerdiği kavramları sıklıkla içeren şiirlerinin seçilmesine karar verilmiştir. Sokak temasını, sokak-insan ilişkisini ve sokak betimlerini en iyi anlattığı düşünülen şiirler duygusal mekâna, fiziksel mekâna, nitelenen mekâna ve alt bileşenlerine değinilerek analiz edilmiştir. Sokak betimlemelerinin ele alındığı çalışmada, doğrudan anlamı temsil eden "sokak" kelimesi çalışmaya dahil edilmemiştir. Sınıflandırmada fiziksel mekânları niteleyen, sokak betimlerini ortaya koyan kelimeler tabloda gösterilmiştir. Sokak betimlemeleri fiziksel mekânlar; şairin şiire aktardığı, okuyucunun da algıladığı ve zaman içerisinde sokak mekânlarına gösterdiği özlem, mutluluk, umut gibi duyguları hissettiren ifadeler duygusal mekân olarak sınıflandırılmıştır. Ele alınan

şairlerde yer alan mimari kavramların varlığı, Doğan Hasol'un yazmış olduğu Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğünden kontrol edilip, fiziksel mekân türündeki varoluşu tespit edilmiş ve böylece kavramlara sınırlama getirilmiştir. Fiziksel kavramların yanı sıra şairler, dönemlerinde yaşadıkları ve geçmişte içinde buldukları mekânları şiirlerinde anlattığı için şairlerin fiziksel mekâna gösterdiği duygusal tepkiler de bulunmaktadır. Bu nedenle, Hasol'un sözlüğünden kontrol edilen ve şiirlerde ele alınan kavramlar için çalışmada seçilen her bir şiire ait nitelendirmelere yönelik pozitif-negatif tepkileri belirten durumlar da tabloya dâhil edilmiştir. Bu yüzden, nitel araştırma yönteminin kapsamında yapılan Söylem Analiz yönteminin devamında Duygu Durum Sifat Çifti analiz yöntemi için Er (2006) tarafından hazırlanan “Duygu Durum Sifat Çiftleri Listesi (DDSC)” duygusal mekândaki okumalar için kullanılmıştır. Bu liste ile kişinin mevcut duygu durumunun kendisi tarafından değerlendirilebilmesi için olumlu ve olumsuz duygu durumunu birlikte içeren toplam 72 sıfat çifti bulunmaktadır. Listede bulunan her bir sıfat çifti, olumlu ve olumsuz duygu içeriğini birlikte içeren iki uçlu kelimelerden (örn., Mutlu-mutsuz) oluşmaktadır (Er vd., 2008, 4). Çalışmada ele alınan beş şiir, Er'in hazırladığı tablo içinden belirlenen beş sıfat çifti, “mutlu-mutsuz”, “sevinçli-hüzünlü”, “neşeli-üzgün”, “şen-ağlamaklı” ve “çoşkun-buruk” üzerinden değerlendirilmiştir.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada söylem analizinin anlambilimsel kavramından faydalanılarak şiirlerde yer alan mimari kavramları ortaya koymak ve akabinde Duygu Durum Sifat Çifti analizinden yararlanarak şiirlerde mimari mekân ve kavramlara ait duygusal tepkileri ortaya koymak amaçlanmıştır. Böylelikle, Cumhuriyet Döneminde daha belirgin gözlemlenen sokak teması ve kavramları, şiirler aracılığıyla iletilmek istenen mesajları ve dolayısıyla şairler üzerindeki duygusal tepkileri analiz edilerek ortaya konmuştur.¹

3. Bulgular ve Tartışma

Çalışmada geleneksel sokak betimini, temasını ve kavramlarını bulduran Cumhuriyet Dönemine ait beş şiir seçilmiş olup tüm analizler bu şiirler üzerinden yapılmıştır. Çalışmada seçilen şiirlerde- “Misakımilli Sokağı No. 37” (Tablo 1), “Eski Sokak” (Tablo 2), “Bir Sokakta Giderken” (Tablo 3), “Büyük Şehirleri Takdim Ederim” (Tablo 4), “Vaiz Sokağı Numara 70” (Tablo 5)- geçen fiziki mekânı oluşturan ve niteleyen kavramlar ile şairlerin dönemindeki sokak yaşantısına gösterdiği duygusal tepkileri ve duygusal mekânı oluşturan sıfat çiftleri verilmiştir. Elde edilen tablolarda, beş şiir için belirlenen ortak sıfat çiftleri sayesinde şairlerin dönemindeki mekânlara ait pozitif veya negatif tepkileri ortaya konmuştur. Böylelikle, dönemini anlatan fiziksel mekân kavramları yardımıyla nitelenen mekânlar ve duygusal tepkiler sonucunda da geleneksel Sokak betimine ait duygular elde edilmiştir.

“Misakımilli Sokağı No. 37” başlıklı Tablo 1’de sokak betimini veren nitelenen mekân kavramları, sokağı oluşturan ve sokağın içerdiği kavramlar olarak ikiye ayrılıp “arsa, pencere, bahçe, kaldırım, lamba” olarak belirtilmiştir. Şiirde nitelenen sokağı oluşturan elemanlar “arsa, pencere, bahçe” iken sokağın içerdiği elemanlar ise “kaldırım, lamba”dır. Nitelenen sokak kavramları, kavramsal anlamda geçmişte yaşanan mutlu anıların mekânı olarak betimlenmiştir. Fiziksel mekânı niteleyen kavramlara verilen duygusal tepkilerinin sonucunda geçmişe ait duygulardan bahsederken pozitif tepkiler oluşurken, mevcut duruma ait duygularda ise negatif tepkiler gözlemlenmiştir.

¹ Eklerde bulunan şiirler, yayının sayfa sınırından dolayı bütün halinde verilememiştir.

Şiirde eski mahalle hayatının sıcak ve samimi komşuluk ilişkilerinin yaşandığı, kuvvetli etkileşimi olan insan-mekân ilişkisinin sokaklara yansımından “*Ah, şimdi hatıralar mahallesinde / Misakımilli sokak No.37 / Orası bütün evler, bütün ömür içinde, / Mesut olduğumuz evdi.*” dizeleriyle bahsedilmiştir. Kentleşme sonucu oluşan olumsuz gelişmelerin aksine hala eski evlerin ve sokakların dokusunun görüldüğü mekânların belirtildiği şiirde, insan yaşantısının geçmişte mutlu mekânlarda olduğu ve yaşama enerjisinin de bu mutlu mekânlarda oluştuğu belirtilmiştir. Şairin yaşadığı çevreyi tanımlayıp insan ilişkilerini anlatarak yaşadığı evi adresiyle beraber vermesiyle yaşamını sürdürdüğü mekâna olan hislerinin aidiyet duygusundan kaynaklandığını belirtmektedir (Fedai, 2009,1243).

Komşuluk ilişkilerinin kuvvetli olduğu, sokaklarda geleneksel lezzetlerin bulunduğu, geleneksel sokak dokusunun, malzemesinin sokak elemanlarında hissedildiği ve görüldüğü zamanlardan “*Akşamlar iner "kaymak yoğurt"çularla / Kaldırımlar benim için gölgelenirdi. / Saatler ilerler bozacılarla / Derken bir komşu seslenirdi.*” dizeleriyle bahseden şair için mekân, sevincin, neşenin ve o günlere olan özlemin simgesidir. Pencerelerinden bakılan komşu arsadaki havagazı fenerinin samimiyetinden “*Pencerelerimizden biri komşu arsaya bakar / Ötekinin önünde bir havagazı feneri / Rüzgarla açılıp kapanırdı ışığı / Geceleri...*” dizeleriyle bahsederken, “*O geceler, doğan günler orada / Kaderlerin en güzelini ördü / Misakımilli sokağı No.37 / Çocuğum orada dünyayı gördü*” dizeleriyle de yaşanan anıların insanda bıraktığı pozitif etkileri özünü kaybetmeyen, sevgi dolu, mutlu bir mekân şeklinde bahsederek sokağı dünyayla özdeşleştirmiştir. Şair, “*Bir çocukluk oyunu mu oynadık orada? / Sen gelin olmuşsun, ben güvey. / Sen öyle güzel; ben daha genç / Yepyeni, taptazydi her şey.*” dizeleriyle de hala sokaklarda çocukların oynadığı güvenilir ve canlı mekânlardan bahsetmektedir.

Geçmişte yaşadığı sokaktan bahsederken mutluluk ve özlemle hatıralarını resmeden ve pozitif duygu tepkileri oluşturan şair; günümüzdeki aynı sokağın ve mekânların değişen ve dönüşen kimliğini betimlerken ise negatif tepkiler doğurmaktadır. Şair oluşan bu duyguları, anılarında resmettiği mutlu, şen, coşkulu, neşeli mekânlarda artık yeni insanların olduğu ve o eski hayat dolu, canlı mekânların kaybolduğunu “*Ne zaman o sokağa yolum düşse şimdi / Ayaklarım geri geri gider / Evler cansızdır elbet, insanlar vefasız / Komşumuz başkalarına komşuluk eder.*” dizeleriyle betimlemektedir. Sokağın kaybolan mekân hissini “*Yabancı perdeler asılmış penceresi, / Bir vakitler içinde çocuğumun oturduğu / -Yeni kiracılar evlatsız besbelli- / Şimdi birkaç saksının durduğu.*” dizelerinde bahsederken, mahallesine, evine taşınan yeni insanların kendilerine özgü olmayan saksı gibi her evde aynı olan dekoratif objelerin kullanıldığını ve sokak mekânlarının da özgünlüğünü yitirdiğini anlatmaktadır. Geçmişte kullanılan ve komşu arsaya baktıkça havagazı fenerini görüp mutlu olan şair için geleneksel sokak artık yabancılaşmıştır. “*Söz birliği etmiş şimdi saksılar, perdeler / Elektrik lambasıyla değiştirilen fener / O sokağa ne zaman yolum düşse, bir ses: / Günler geçti, geçti, geçti... der.*” dizeleriyle modern hayata geçiş ile sokaklarda artık elektrik lambalarının kullanıldığını belirtmiştir.

Anılarında yaşayan ve o anları resmeden şair, özlem duyduğu sokaktan, evden, mahalleden pozitif duygularla bahsederek; yapılaşmanın hüküm sürmediği samimi ve sıcak mekânların, komşuluk ilişkilerinin, sokak hissiyatının pozitifliğini de tanımlamıştır.

Tablo 1:Misakımilli Sokağı No. 37 Şiirinin Duygusal Tepki Analizi Tablosu

MİSAKİMİLLİ SOKAĞI NO.37 ZİYA OSMAN SABA														
DUYGUSAL MEKÂN TEPKİLERİ														
Fiziksel Mekâm Niteleyen Kavramlar	Fiziksel Mekâm Oluşturan Kavramlar	Yer Aldığı Dizeler	Mutlu	Mutsuz	Sevinçli	Hüzünlü	Neseli	Üzeli	Sen	Ağlamaklı	Coskun	Burnk	Pozitif Tenki	Negatif Tenki
Sokağın İçerdiği Elemanlar	Sokağı Oluşturan Elemanlar	Geçmiş	Komşu Arsa	Arsa	<i>Pencerelerimizden biri komşu arsaya bakar, Ötekinin önünde bir havagazı feneri; Rüzgarla açılıp kapanırdı ışığı, Geceleri...</i>	●		●		●		●	●●●●	
		Mevcut Durum	Yabancı Perdeler Aşılmış Penceresi	Pencere	<i>Yabancı perdeler aşılmış penceresi, Bir vakitler içinde çocuğumun oturduğu. -Yeni kiracılar evlatsız besbelli- Şimdi birkaç saksımın durduğu.</i>		●		●		●		●	●●●●
	Geçmiş	Maydanoz Bahçesi	Bahçe	<i>Eciş bücüş maydanoz bahçeleri Düğümlü balıkları bekleyişin Uzun etme iki gözüm biraz da bize uğra</i>	●		●		●		●		●●●●	
		Arnavut Kaldırımı	Kaldırım	<i>(...) Camın önüne her oturuşta seyrettiğim, Arnavut kaldırımlarını sevdim.</i>	●		●		●		●		●●●●	
			Elektrik Lambası	Lamba	<i>Elektrik lambasıyla değiştirilen fener. O sokağa ne zaman yolum düşse, bir ses: Günler geçti, geçti, geçti... der.</i>		●		●		●		●●●●	

“Eski Sokak” başlıklı Tablo 2’de sokak betimini veren nitelenen mekân kavramları, “ev, avlu” olarak belirtilmiştir. Nitelenen sokak kavramları, kavramsal anlamda geçmişte yaşanan mutlu anların mekânı olarak betimlenmiştir. Kentin geçirdiği olumsuz değişim ve dönüşümler sonucunda, sokakların ve mekânların kimliğinin değişmesini anlatan şiirde, fiziksel mekânı niteleyen kavramlara verilen duygusal tepkiler negatiftir.

“Küçük ahşap bir dizi evlerdi / On yıl önce o sokak. / Sonra geniş caddelere çıktık / Apartman- sizden uzak.” dizeleriyle 1973 yılında yazılan ve yazıldığı tarihten on yıl öncesini anlatan şiirde, -geçmiş ve mevcut durum- zaman karşılaştırılması yapılarak mekân ve mekânın insanla olan ilişkisinden bahsedilmiştir. Kentleşmenin etkilerini cadde-sokak, ev-apartman karşılaştırmalarıyla yapan şair, değerlerin ve insan ilişkilerinin değiştiğinden bahsetmiştir(Şişman, 2019: 191-194). Küçük ahşap bir dizi evin oluşturduğu samimi dostlukların kurulduğu o sokağın yaşattığı anılardan sonra geniş caddelerle o sıcaklığın bozulduğunu ve insanların birbirinden uzaklaştığını belirtmiştir. Geleneksel malzemenin, sokak dokusunun ve biçiminin insan ilişkilerindeki öneminden de böylece bahseden şair, hatıralarında resmettiği anıların kentleşme sonrası bozulduğunu belirtmiştir. “Çocuklar orda büyüdü / Orda okula gitti/ Komşunuzduk ama görüşemedik / Hiç vakit yoktu /Bilmezdik, siz / (Hiçbir şey paylaşamazdı) / Çarşılardan neler getirirdiniz / (Herkes kendi telaşı)” dizeleriyle geleneksel komşu ilişkilerindeki samimiyetin, sıcaklığın ve danışmaların bittiğini; modern hayat telaşından aynı sokakta yaşasalar ve birden fazla ortak değer paylaşsalar bile artık insanların birbirinden haberdar olmadığını belirtmiştir. Sokak elemanlarını oluşturan ev, pencere, cami ve avlu gibi kavramlarla geleneksel sokak yaşantısını anlatan şair, sokağa bakan evin cephesindeki pencereden cami avlusundaki kuşları izlediğini belirterek sokak-insan ve mekân-sokak ilişkilerini “Bir cami avlusunda kuşlarca / Bunun sekiz, onun on- duyardım. / Ürküp kaçmasınlar, pencereden / Yavaşça bakardım.” dizeleriyle aktarmıştır.

Şair,şiirin bütününde insanların şiirin yazıldığı döneme ait mekânlara daha yakın hissetmelerinin pozitifliğinden bahsederken; kentleşmeyle beraber değişen şehrin olumsuz etkisinin insan-mekân üzerindeki negatif etkilerini “Bilinmedi, ne çare, sizdendik / Yalnız biraz daha iyi yaşamaya özlemlî. / Şimdi aynı uzaklık, aynı utanç / Düşündükçe o sokağı, o evleri.” dizeleriyle de belirtmiştir. Mekânsal olarak anlatılan bu betimlemeler en çok sokak kavramıyla ifade edilmiştir.

Tablo 2:Eski Sokak Şiirinin Duygusal Tepki Analizi Tablosu

ESKİ SOKAK BEHÇET NECATİGİL														
DUYGUSAL MEKÂN TEPKİLERİ														
Fiziksel Mekân Niteleyen Kavramlar	Fiziksel Mekân Oluşturan Kavramlar	Yer Aldığı Dizeler	Mutlu	Mutsuz	Sevinçli	Hüzünlü	Neşeli	Üzgin	Şen	Ağlamaklı	Coşkun	Buruk	Pozitif Tepki	Negatif Tepki

Sokağı Oluşturan Elemanlar	Geçmiş	Küçük Ahşap Bir Dizi Ev	Ev	<i>Küçük ahşap bir dizi evlerdi On yıl önce o sokak.</i>	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	
		Cami Avlusu	Avlu	<i>Bir cami avlusunda kuşlarca Bunun sekiz, onun on- duyardım. Ürküp kaçmasınlar, pencereden Yavaşça bakardım.</i>	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•
		Karşımızdaki Ev	Ev	<i>Kimdin sen, karşımızdaki ev, Sarı ampul söner on bire doğru. Eğilirdim, havasız sokak-</i>	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•	•

“Bir Sokakta Giderken” başlıklı Tablo 3’te sokak betimini veren nitelenen mekân kavramları, “duvar, çeşme” olarak belirtilmiştir. Nitelenen sokak kavramları, kavramsal anlamda geçmişte yaşanan mutlu ve neşeli anların mekânı olarak betimlenmiştir. Geçmişte yaşanan anların özlemi ve coşkusuyla yazılan şiirde fiziksel mekânı niteleyen kavramlara verilen duygusal tepkiler pozitifdir.

Şiirde geleneksel sokak kavramını oluşturan elemanlar, bahçe duvarı ve çeşme, ile betimlenirken sokak yaşantısından bahsedilmiştir. “*Taşında otlar biten şu sokakta yürümek / Bir bahçe duvarının kokulu gölgesinden / Uzakta, mektepteyken okuduğumuz şarkı / Su içmek o tasasız günlerin çeşmesinden.*” dizeleriyle sokak malzemesinin insana verdiği sevinçten, evi çevreleyen ve içe dönük bir yaşam tarzı yaratan geleneksel bahçe duvarının insanda oluşturduğu huzurdan bahsetmiş ve geçmişin insanda bıraktığı kaygısız günleri de çeşmeden içilen suyla bağdaştırmıştır. İnsanların buluşma noktası olan sokakların birleşim noktalarında yaratılan meydancıklarda oluşan çeşme şairde pozitif bir etki bırakmıştır. Bahçe duvarlarının kokulu gölgesiyle anlatılan fiziki ve nitel değer bildiren duvar kavramı, bahçe duvarının yüksekliği hakkında bilgi verirken aynı zamanda duvar malzemesinin sıcaklığı hakkında da pozitif duygu tepkileri oluşturmaktadır.

Şiirin bütününe bakıldığı zaman mekânlara karşı pozitif tepki oluşmaktadır. “*Kalbe aşına bütün rastladıklarım / Her şey eskisi gibi, herkes bahtiyar, iyi! / Bana büyük babamı hatırlatan ihtiyar / Çocukluk arkadaşım sarı benekli kedi*” dizeleriyle geçmişte yaşadığı anların hasretiyle kendisinde bıraktığı etkileri mutlulukla anlatırken; insan-mekân ilişkisini de böylece pozitif bir tepkiyle belirtmektedir.

Tablo 3:Bir Sokakta Giderken Şiirin Duygusal Tepki Analizi Tablosu

		BİR SOKAKTA GİDERKEN ZİYA OSMAN SABA														
		DUYGUSAL MEKÂN TEPKİLERİ														
		Fiziksel Mekân Niteleyen Kavramlar	Fiziksel Mekân Oluşturan Kavramlar	Yer Aldığı Dizeler	Mutlu	Mutsuz	Sevinçli	Hüzünlü	Neşeli	Üzgün	Şen	Ağlamaklı	Coşkun	Buruk	Pozitif Tepki	Negatif Tepki
Sokağı Oluşturan	Geçmiş	Bahçe Duvarı	Duvar	<i>Taşında otlar biten şu sokakta yürümek. Bir bahçe duvarının kokulu gölgesinden.</i>	●		●		●		●			●	●●●●	
		O Tasasız Günlerin Çeşmesinden	Çeşme	<i>Uzakta, mektepteyken okuduğumuz şarkı. Su içmek o tasasız günlerin çeşmesinden.</i>	●		●		●		●			●	●●●●	●

“Büyük Şehirleri Takdim Ederim” başlıklı Tablo 4’te sokak betimini veren nitelenen mekân kavramları, “cami, mezar, minare, ev” olarak belirtilmiştir. Nitelenen sokak betimlemelerine ait kavramlar, kentin geçirdiği olumsuz değişim sürecine tanık olan ve değişime uğrayan mekânları belirtmektedir. Bu nedenle, fiziksel mekânı niteleyen kavramlara verilen duygusal tepkiler negatiftir.

Şiirde köy ve kent hayatının karşılaştırılması mekân ve mekân yaşantısı üzerinden yapılmıştır. Geleneksel sokağı oluşturan kentsel bileşenlerden cami, mezarlık ve minarenin insan ölçeğini aşan boyutlarda olduğu ve bu yüzden insan-mekân ilişkisinin de kentlerde azaldığı belirtilmektedir. İnsan ölçeğine aykırı olan yoğun yapılaşmanın büyüklüğü, şiirde kullanılan “en küçük”, “en büyük” gibi karşılaştırmalı sıfatlar aracılığıyla betimlenmiştir. Bu da mekânların büyüyerek aslında insanın yaşam kalitesinin azaldığını ifade etmektedir. Bu durum kentsel mekânın bir bileşeni olan sokak kavramını oluşturan “cami, minare, mezarlık, ev” kavramlarıyla anlatılmıştır.

Şiirde, yoğun yapılaşmanın yaşandığı kentler ile geleneksel sokak dokusunun açık bir şekilde görüldüğü köylerde yaşanan yaşam hızlarının ve yerleşim alan ölçeklerinin farklılığından kaynaklı insan ilişkilerindeki farklılıklardan da bahsedilmiştir. “Öyle bir şehre yerleş ki / Küçük fakat bizim olsun / Sokaklarında tanımadığın yüz / Ensesine şamar atamayacağın kimse dolaşmasın / Her ağacına elin / Her karış toprağına terin değsin / ve kuytu evlerden birinde / Senden habersiz ölenler olmasın” dizeleriyle sokak-ev-insan ilişkisinin öneminden, doğal mekânlara olan özleminden ve insan-toplum ilişkilerinin değerinden bahsetmiştir. Kent ve köy karşılaştırmasından doğan mutsuzluk, sokak, insan ve mekân üzerindeki etkileriyle negatif bir şekilde anlatılmıştır.

Tablo 4:Büyük Şehirleri Takdim Ederim Şiirinin Duygusal Tepki Analizi Tablosu

		Büyük Şehirleri Takdim Ederim BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU												
		DUYGUSAL MEKÂN TEPKİLERİ												
Fiziksel Mekân Niteleyen Kavramlar	Fiziksel Mekân Oluşturan Kavramlar	Yer Aldığı Dizeler	Mutlu	Mutsuz	Sevinçli	Hüzünlü	Neşeli	Üzgün	Şen	Ağlamaklı	Coşkun	Buruk	Pozitif Tepki	Negatif Tepki
			Sokağı Oluşturan Elemanlar Mevcut Durum	En Büyük Camiler	Cami		●		●		●			●
En Küçük Mezarlar	Mezar			●		●		●			●		●	●●●●●
Yüksek Minareler	Minare			●		●		●			●		●	●●●●●
Kuytu Evler	Ev			●		●		●			●		●	●●●●●

“Vaiz Sokağı Numara 70” başlıklı Tablo 5’te sokak betimini veren nitelenen mekân kavramları, “kaldırım, oda” olarak belirtilmiştir. Nitelenen sokak betimlemelerine ait kavramlar, geleneksel sokakta hayat süren bir ailenin yaşadığı mutlu mekânları belirtmektedir. Bu nedenle, fiziksel mekânı niteleyen kavramlara verilen duygusal tepkiler pozitifdir.

Sokağın içerdiği eleman olarak belirtilen oda ve kapı, aslında evin sokakla olan ilişkisini belirtmektedir. “Sokağımız arnavut kaldırımını / Evimiz ahşap iki oda / Daha iyisi de olabilirdi ya / Şükür buna da.” dizeleriyle kaldırımın geleneksel malzemesinden bahseden şair, yaşadığı sokakta bulunan evinin küçüklüğünden sitem ediyor gibi gözükmektedir. Fakat “– Ama Hamdi beylerin... / – Hamdi beylere bakma sen / Tencere maltızda, fasulye tencerede / Çocuklar kapının önünde oynuyor mu? / Ona bak sen...” dizeleriyle sokağın evlerinin

bahçesi olduğunu ifade ederek de yaşadıkları mutlu anlardan bahsetmektedir. Sokağa cephesi olan evlerinin giriş kapısıyla beraber sokak-ev ilişkisinin kurulması, sokağı bir bakıma yaşanan evin bahçesi konumuna getirmiştir. Geleneksel sokaklarda, sokağa bakan kapıların sokakla kurduğu bahçe ilişkisi, dolaylı olarak komşuluk ilişkilerinin güçlenmesine de sebep olmaktadır. Kentleşmenin getirdiği sosyal, kültürel ve ekonomik değişikliklerin fazlasıyla etkilediği toplumsal yaşantıdan zorunlu kalınan bir kaçış niteliğinde tanımlanan aile yaşantısı, bu sebeple şiirde pozitif bir şekilde ele alınmıştır; çünkü sokak ile yaşanan ev içindedir.

Tablo 5: Vaiz Sokağı Numara 70 Şiirinin Duygusal Tepki Analizi Tablosu

		Vaiz Sokağı Numara 70 TURGUT UYAR														
		DUYGUSAL MEKÂN TEPKİLERİ														
		Fiziksel Mekân Niteleyen Kavramlar	Fiziksel Mekân Oluşturan Kavramlar	Yer Aldığı Dizeler	Mutlu	Mutsuz	Sevinçli	Hüzünlü	Neşeli	Üzgün	Şen	Ağlamaklı	Coşkun	Buruk	Pozitif Tepki	Negatif Tepki
Sokağın İçerdiği Elemanlar	Geçmiş	Arnavut Kaldırımı	Kaldırım	<i>Sokağımız arnavut kaldırımı, Evimiz ahşap iki oda. Daha iyisi de olabilirdi ya, Şükür buna da.</i>	●		●		●			●		●	●●●●	
		Ahşap İki Oda	Oda	<i>Sokağımız arnavut kaldırımı, Evimiz ahşap iki oda. Daha iyisi de olabilirdi ya, Şükür buna da.</i>	●		●		●			●	●		●●●●	

4. Sonuç ve Öneriler

Kentin iletişim ve etkileşim alanlarını oluşturan, ulaşımı sağlayan sokaklar, yalnızca fiziksel bir mekân olarak değil, onları oluşturan elemanlar, dokular vb. özellikleri ile farklı anlamları da barındıran ve kullanıcılarına anlamlar ileten mekânlardır. Sokaklar, başka mekânlara uzantı ya da iletişim sağlayan geçiş mekânları olmanın ötesinde yapılardan sokağa taşan ilişkileri kuran, bazen bir bahçenin uzantısı, bazen sürprizli mekânları hazırlayan, bazen ortak alanları ile kullanıcılarına işlevsel açıdan katkı sağlayan ve kullanıcılarının iletişim alanları olabilen önemli mekân bileşenleridir. Bu özelliklerin en çok hissedildiği geleneksel sokaklar; kültürün ve toplumsal yaşamın bir yansıması olmakla beraber mekân ve sosyal yaşantı arasındaki karşılıklı ilişkiyi de göstermektedir. Yaşanan hızlı yapılaşma sonrası geleneksel sokak kavramında değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler de sokak temasının ve kavramının daha net görüldüğü Cumhuriyet Dönemi şiirlerine yansıtılarak geleneksel sokak betimlerinin insan ve mekân üzerindeki etkisi şiirlerde tanımlanmıştır.

Geleneksel sokak betimlerinin şiirler üzerinden okunması amacıyla seçilen beş şiirle Cumhuriyet dönemine ait okumalar yapılmıştır; şairlerin anılarında yaşattıkları geleneksel sokak kavramına ait nitelermeler, Cumhuriyet Dönemi hızlı kentleşme öncesine aittir. Ancak hızlı kentleşme sonrası şiirlerde ise sokak kavramının değiştiği, geleneksel sokak dokusunun kaybolduğu, insan-mekân ilişkilerinde olumsuz değişiklikler yaşandığı ve komşuluk ilişkilerinin yok olma derecesinde azaldığı anlatılmıştır. Yapılan bu okumalarla, hızlı yapılaşma sonrası değişen sokak kavramının değişiminin okunabilirliği, insanların hem birbirleriyle hem de kendileriyle kurduğu ilişki, mekânsal kurgular ve şairin kendi üzerindeki mekân izleri hakkında duygusal açıdan bilgi edinilmiştir. Bu değişiklikleri şiirlerde konu edilerek ele alan şairler, yazıldığı döneme dair önemli bir mimari referans olmuştur.

Çalışmada seçilen beş şiirde belirlenen beş sıfat çifti nitelediği mekânlara ait duygu tepkilerini vermektedir. Duygu Durum Sıfat Çifti değerlendirmeleri sonucunda şiirlerin çoğunda pozitif tepkiler saptanmıştır. Geleneksel sokağı betimleyen şiirlerde mutluluk, neşe, sevinç, coşku gibi duygu durumları görülürken; kentleşmenin doğurduğu sonuçlar çerçevesinde oluşan geleneksel sokak dokusunun kaybolması ve sokak kavramının doğurduğu insan-mekân ilişkisinin azalması mutsuzluk, hüznün ve burukluk gibi duygu durumları ifade edilmiştir. Bu sonuç, mekânlar-kavramlar ile şiirler arasında güçlü bir bağ olduğunu ortaya koymuştur. Bu bağı ortaya koymaya ve ilişkiyi tanımlamaya en güçlü destek ise kavramları niteleyen sıfatlardır.

Sonuç olarak, bu çalışma ve benzeri çalışmalar, kentsel ve mimari mekânların toplum ve birey üzerinde çok güçlü bir etki bıraktığını göstermektedir. Mekân-insan ilişkisi üzerine oluşan etkileşimler, şiirlere de konu olarak mekânın insan, insanın da mekân üzerindeki önemini vurgulamıştır. Bu çalışma ile insan yaşantısına ve hayal gücüne bağlı olarak oluşturulan şiirsel mekân analizlerinin Cumhuriyet Dönemi hızlı kentleşme öncesi ve sonrasında yapılan sokak betimlemelerindeki değişimler ortaya konmuştur.

Kaynakça

Aydın, B. ve Ultav T. Z. (2021). Şiirde domestik mekânlara ilişkin yansımalar: Behçet Necatigil ve İlhan Berk şiirleri. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 38(1), 111-133.

Bektaş, Cengiz, 2019, “Şiir/ Mimarlık (3) (İçi olmayan yapı mimarlık yapıtı mıdır?)”, (Çevrimiçi) <https://www.evrensel.net/yazi/83371/siir-mimarlik-3-ici-olmayan-yapi-mimarlik-yapiti-midir>

Biansiklopedi Forum. (2 Mayıs 2021). “Ziya Osman Saba’nın Misakımilli Sokak No: 37 Şiiri”, <https://biansiklopedi.com/misakimilli-sokagi-no-37-ziya-osman-saba/> (Erişim Tarihi: 2.09.2022)

Biansiklopedi Forum. (4 Mayıs 2021). “Ziya Osman Saba’nın Bir Sokakta GiderkenŞiiri”, <https://biansiklopedi.com/bir-sokakta-giderken-ziya-osman-saba/> (Erişim Tarihi: 3.09.2022)

Çevik, S., Mekân-Kimlik-Kinilik.lendirme Trabzon Sokakları örneği, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Klimatik Anabilim Dalı Mimarlık Programı, Trabzon, 1991.

Edebifikir (29 Eylül 2017). Vaiz Sokağı Numara 70. <http://www.edebifikir.com/siir/vaiz-sokagi-numara-70.html> (Erişim Tarihi: 3.09.2022).

Er, N. (2006). Duygu Durum Sıfat Çiftleri Listesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 26 (1), 21-44.

Er, N., Hoşrik, E., Ergün, H. ve Şerif, M. (2008). Duygu durum değişimlerinin otobiyografik bellek üzerindeki etkileri. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(62), 1-13.

Eyüboğlu, Bedri, Rahmi, “Dol Karabakır Dol”, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2017, s.36.

Fedai, Ö. (2009). Garip ve ikinci yeni şiirinde bir kaynak olarak humour ve ironi, *Electronic Turkish Studies*, 4(1). 997-1021.

Gül, A. ve Küçük, V. (2001). Kentsel açık-yeşil alanlar ve Isparta kenti örneğinde irdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A*, 0(2), 27- 48.

Hasol, H. (1979). Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü (2. Baskı). İstanbul: YEM.

İnceoğlu, M. ve Aytuğ, A. (2009). Kentsel mekânda kalite kavramı. *Megaron*, 4(3), 131- 146.

Levi, E. A. (1999) Anadolu Dinde Yüzey, Mimari Biçimlendirmede Yüzey Kuram ve Uygulama Sempozyumu kitabı, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.197.

Mercin, L. and Alakuş, A.O., 2007. Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20.

Necatigil, Behçet, “Şiirler” (5. Baskı)., İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012, s. 314.

Özgen, S., Sağsöz, A. ve Kocatürk F. (2015). Geleneksel Türk Kentlerindeki tarihi yapıların ve elemanların kamusal mekânların oluşumuna etkisi: Erzurum Kenti üç kümbetler ve çevresi üzerine bir çalışma. *Turkish Studies*, 10(14), 613-634. DOI: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8510>

Öztan, Y. ve Sözen, N., (1983). Türkiye'nin Tarihi Peyzaj özellikleri ve Sorunları, Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Ankara.

Sağsöz, A. ve Özgen, S. (2005). Tarihi Erzurum kenti üç kümbetler ve çevresinde bir analiz çalışması. *BELLETEN Dergisi*, 69 (256), 841-858. DOI: 10.37879/belleten.2005.841

Sazyek, H., 2013. Edebiyat niçin insansız olamaz? *Turkish Studies*. 8(8), 1127-1139.

Şişman, G. (2019). Zamanda Mekân: Behçet Necatigil'in ‘Eski Sokak’ Şiiri. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 5(1), 190-195. DOI:10.34137/jilses.495988

Parlak, S. (2012). Geleneksel Sokak Dokusuna Sivil Mimarının Katkısı: Antep Merkez İlçesi, Yaprak Mahallesi. *Sanat Tarihi Yıllığı*, 0 (21), 115-142.

Ekler

Ek 1: Ziya Osman Saba ve Behçet Necatigil Şiirleri | Çalışma için Seçilen Şiirler

Misakımilli Sokağı No.37 Ziya Osman Saba	Eski Sokak Behçet Necatigil
Ah, şimdi hatıralar mahallesinde Misakımilli sokak No.37 Orası bütün evler, bütün ömür içinde, Mesut olduğumuz evdi.	Küçük ahşap bir dizi evlerdi On yıl önce o sokak. Sonra geniş caddelere çıktık Apartman- sizden uzak.
(...) Pencerelerimizden biri komşu arsaya bakar, Ötekinin önünde bir havagazı feneri; Rüzgarla açılıp kapanırdı ışığı, Geceleri...	(...) Bilmezdik, siz (Hiçbir şey paylaşamazdı) Çarşılardan neler getirirdiniz (Herkes kendi telaşı).
O geceler, doğan günler orada, Kaderlerin en güzelini ördü. Misakımilli sokağı No.37, Çocuğum orada dünyayı gördü.	(...) Açılan kapıyı hemen kapatmak Karşılıklı gizlemektir bir şeyleri. Gelip gidenimiz olurdu ya Gülüşmeler bizden değildi.

<p>Misakımilli sokağı! Senin Esen rüzgar, yağın karını sevdim. Camin önüne her oturuşta seyrettiğim, Arnavut kaldırımlarını sevdim.</p> <p>(...)</p> <p>Ne zaman o sokağa yolum düşse şimdi, Ayaklarım geri geri gider. Evler cansızdır elbet, insanlar vefasız, Komşumuz başkalarına komşuluk eder.</p> <p>Yabancı perdeler aşılımış penceresi, Bir vakitler içinde çocuğumun oturduğu. -Yeni kiracılar evlatsız besbelli- Şimdi birkaç saksımın durduğu.</p> <p>Söz birliği etmiş şimdi saksılar, perdeler, Elektrik lambasıyla değiştirilen fener. O sokağa ne zaman yolum düşse, bir ses: Günler geçti, geçti, geçti... der.</p> <p>(...)</p>	<p>(...)</p> <p>Bir cami avlusunda kuşlarca Bunun sekiz, onun on- duyardım. Ürküp kaçmasınlar, pencereden Yavaşça bakardım.</p> <p>(...)</p> <p>Bilmezdik kaç nüfus her hane Duyulurdu sertçe sesi bir kapının: Bağırın bir erkek boşluğa karşı Ağlayan bir genç kadın.</p> <p>Kimdin sen, karşımdaki ev, Sarı ampul söner on bire doğru. Eğilirdim, havasız sokak- Camlar kararırıldı.</p> <p>(...)</p> <p>Bilinmedi, ne çare, sizdendik, Yalnız biraz daha iyi yaşamaya özlemlerim. Şimdi aynı uzaklık, aynı utanç, Düşündükçe o sokağı, o evleri.</p>
---	--

Ek 2: Ziya Osman Sabave Bedri Rahmi Eyüboğlu Şiirleri | Çalışma için Seçilen Şiirler

Bir Sokakta Giderken Ziya Osman Saba	Büyük Şehirleri Takdim Ederim Bedri Rahmi Eyüboğlu
<p>Taşında otlar biten şu sokakta yürümek. Bir bahçe duvarının kokulu gölgesinden. Uzakta, mektepteyken okuduğumuz şarkı. Su içmek o tasasız günlerin çeşmesinden.</p> <p>Kalbe aşına bütün rastladıklarım, Herşey eskisi gibi, herkes bahtiyar, iyi! Bana büyük babamı hatırlatan ihtiyar, Çocukluk arkadaşım sarı benekli kedi</p> <p>Bütün günahlarımı affetmiş sanki Tanrım, Duyuyorum kalbimde tadılmamış sevgiyi. Ah, sade koşmak, koşmak istiyorum içimden: Aradığım diyara bu yol çıkacak gibi</p>	<p>Sana büyük şehirlerden bahsedeceğim; En büyük camiler orda kurulur En küçük mezarlar orda kazılır En kara yazılar orda dizilir Yüksek minarelerde sela verilir Civar hanelerde zina edilir Büyük şehirlerde yalan söylenir tosunum Halbuki küçük köylerin Mezarlığı bile yoktur</p> <p>Büyük şehirlere bağlanma mehmedim Öyle bir şehre yerleş ki Küçük fakat bizim olsun Sokaklarında tanımadığın yüz Ensesine şamar atamayacağın kimse dolaşmasın Her ağacına elin Her karış toprağına terin değsin Ve kuytu evlerden birinde Senden habersiz ölenler olmasın</p>

Ek 3: Turgut Uyar Şiiri | Çalışma için Seçilen Şiirler

Vaiz Sokağı Numara 70 | Turgut Uyar

(...)
Sokağımız arnavut kaldırımı,
Evimiz ahşap iki oda.
Daha iyisi de olabilirdi ya,
Şükür buna da.
– Ama Hamdi beylerin..
– Hamdi beylere bakma sen,

Tencere maltızda, fasulye tencerede
Çocuklar kapının önünde oynuyor mu?
Ona bak sen...
(...)
– Kimbilir bir gün belki...
– Adam sen de, aldırma,
Bunlar düşünmeye değmez
Hem hayat dediğin ne ki?..